

ה מ א ס פ

חדש כסליו תקן

ת פ ל ת

עדת ישראל יושבי ברלין

על שלום בני המלך ירום הורו , כאשר
בעצת הרופאים הוצק בס מחלת הפאקקו .

(יום ה' י"ט כסליו)

אָנָא

אל רחום וחנון , אשר יצרת תבל בְּחֶכְמָתָה ,
וַיַּיָּצֶרְךָ עָלֶיךָ מְרִאשִׁית שָׁנָה עַד אַחֲרִיתָהּ ,
יָצַרְתָּ אֹר פְּרֹאֲתָ חֹשֶׁךְ , עֲשִׂיתָ שְׁלוֹם
וּבְרָאֲתָ רָע , וַחֲסִדָּךְ מְלָאָה הָאָרֶץ , לְהַגִּן
עַל יִשְׂרָאֵל לֵב וְעוֹשֵׂי טוֹב , כִּי יִפְּלוּ תַקִּימָם ,
כִּי יֵשְׁבוּ בַחֲשֶׁךְ אֶתָּה אֹר לָהֶם , וְתַצִּילֵם
מִכָּל הָרָעוֹת אֲשֶׁר צוִיתָם מִקֶּדֶם לַהֲיוֹת
לַנֶּגַע

ה א 1 5

לַנֶּגַעִי בְּנִי אָדָם + עוֹד נִתַּת בְּאָדָם לֵב
 מִכֵּין יִנָּצֵל בּוֹ מִרְעוּתָיו • כִּי יִבֵּן מֶה לַעֲשׂוֹת
 לְהַקְלֵל כָּל מַחֲלָה וְכָל נֶגַע מִבְּנֵי הָאָדָם וְרַפָּא
 יִרְפָּאם בְּעֲצָתוֹ וּבְהִכְמָתוֹ • וְאוֹלָם בְּעֶזְרָתָךְ •
 כִּי אַתָּה יי לְבַדְּךָ עֲזַרְתָּ הָאָדָם וּמוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת
 צָרָה • עַל כֵּן תַּעֲלֶה נָא תִּפְלֹתֶנּוּ אֶל הַיָּבֵל
 קִדְשֶׁךָ • וּמִכָּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת הָרָנָה וְאֶת
 הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר אָנוּ מִתְּפַלְּלִים לְפָנֶיךָ עַל שְׁלוֹם
 מַעֲשֵׂה יְדִידָה תִּתְּפָאֵר בָּם • מִטְעִיךָ אֲשֶׁר נִטְמַעַת
 בְּאַרְצֵן חֲזָאת לְשִׁמְחַת כָּל יוֹשְׁבֶיהָ • הֵן הִמָּה
 הַנְּשִׂאִים בְּנֵי הַמֶּלֶךְ אֲדוֹנֵינוּ • יַעֲלֶה לְפָנֶיךָ
 לְטוֹבָה וְכָרוֹן הַנֶּגִיד אִישׁ חֵיל תִּקְוָה כָּל יוֹשְׁבֵי
 הָאָרֶץ • הַכָּבוֹד יוֹרֵשׁ הַכֶּתֶר הוּא הָאָדָם
 כְּרִידְרִיךְ וִילָהֶעֱלֵם • וְזָכוֹן אַחִיו מִשְׁוֹשׁ
 כָּל הָאָרֶץ • הַשֶּׁר לִדְוִיג • וְזָכוֹן אַחִיהֶם
 הַיָּקָרִים הַשָּׂרִים הַיִּנְרִיךְ • וְיִלָּהֶעֱלֵם •
 וְזָכוֹן אַחֲוֹתֶם הַנְּעִימָה אוֹגוֹסְטָא בַת
 הַמֶּלֶךְ • אֲשֶׁר כָּעַת כָּלָם סְגוּרִים בְּחִדְרֵיהֶם
 בַּעֲצַת

בַּעֲצַת הָרוֹפְאִים • הַמְתַּעֲסָקִים עִמָּהֶם
בְּרִפּוּאוֹת לְהַצִּילָם מִדַּעַת הַפֶּאֱקָן • אֲשֶׁר
פָּשְׁטָה בָּאָרֶץ וְשָׁלַח יָדָהּ בְּבְנֵי הָאָדָם •

אָנָּה • יְיָ עֲמוּד לַיָּמִין הָרוֹפְאִים • עַל עֲצַתָם
תּוֹפִיעַ • וְאֵת יְדֵיהֶם תִּתְמוּךְ • וְאֵת
כָּל אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים עִמָּהֶם תַּצְלִיחַ • כִּי אֵל
רוֹפֵא נֶאֱמָן אַתָּה • וּמִמְעוֹן קִדְשְׁךָ תִּסְעַד אֶת
בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיְּקָרִים הָאֵלֶּה • וְעַל מִשְׁכַּבְּכֶם יִהְיוּ
שֹׁמְחִים וְטוֹבֵי לֵב • לֹא יִשְׁגֹּם בָּאֵב וְלֹא
רָפִין • וְלֹא תִאָּנֶה אֲלֵיהֶם רָעָה •

אָנָּה • יְיָ תַעֲלֶה הַכִּלְתָּנוּ עִם תְּהַלַּת כָּל יוֹשְׁבֵי
הָאָרְצוֹת הָאֵלֶּה לְבִנְיָה • וְתִזְכֹּר צְדָקַת
עֲבָדֶךָ אֲבִיהֶם אֲשֶׁר הִקְיֵמוֹת לְמֶלֶךְ עַל הָעָם
הַזֶּה • הוּא אֲדוֹנֵנוּ מִלִּפְנֵי פְרִידְרִיךְ
וִילְהֵעֶלֶם • מֶלֶךְ יִרְאֵ אֱלֹהִים אֲשֶׁר פָּעַל
יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ • וּבָטַל עַל חֹרֵב הָיָה
לְעַמִּים רַבִּים • וּבָאָרְצוֹת כּוֹלֹבוֹתוֹ אֲהוּב לְכָל
שׁוֹכֵם צָדֵק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי אָדָם •

גַּם צִדְקַת אִם הַבְּנִים תִּזְכּוֹר הִיא הַגְּבִירָה
הַמְּלִכָּה פְּרִידְרִיקָה לֹואִיזֶה אֶת
הַחֶסֶד וְאֶת הַטּוֹב אֲשֶׁר גּוֹמְלָת לִבְנֵי אָדָם .
וְאֲשֶׁר הִילָרִים הִקְרִים נִטְעֵי שְׁעִשׂוּעִים הָאֵלֶּה
הָיוּ בְּאֻמָּנָה אֶתָּה , וְתִנְהַל אוֹתָם בִּירָאָתָךְ .
לְמַדָּה לְשׁוֹנָם לְדַבֵּר שְׁלוֹם , וִידִיָּהֶם לַעֲשׂוֹת
רַק טוֹב + צִדְקַת אֲבוֹת תִּזְכּוֹר לִבְנֵיהֶם
הַמְּגִדִּלִים מִנְעוּרֵיהֶם בְּדַרְכֵי יוֹשֶׁר וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם
מְטִיבִים לְכָבוֹת שׁוֹמְעֵיהֶם + עֵתָּה יִרְאוּ
עֵינֵיהֶם כִּי בְּשֹׁחַר פְּרוּשׁ עַל הָרִים בֶּן חֲסִדָּה
פְּרוּשׁ עַל צֹאצְאֵיהֶם , וּמִהֵר יִרְאוּ בְּקֹהֶל עָם
בְּרִיאִים וְטוֹבִים , וְיִשְׁמְחוּ בָּהֶם כָּל רוֹאֵיהֶם
וְיִפְּרוּ כִּי הֵם זֶרַע בְּרָךְ יי + וְכֹאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ
מִתְפַּלְּלִים עֵתָּה לְפָנֶיךָ בְּרוּחַ נְשִׁבָּרָה לְעוֹרֵר
רַחֲמֶיךָ עֲלֵיהֶם , בֶּן כֹּאֲשֶׁר תִּרְפָּאֵם מִמַּחֲלָתָם ,
בְּשִׁיר וּבְקוֹל תִּזְרֶה נְשִׁירָה לָךְ עַל חֲסִדָּה וְעַל
טוֹבָה עִם אֲדוֹנֵנוּ הַמְּלִיךְ וְעִם בֵּיתוֹ הַנְּשָׂא
כִּי אֶתָּה יי בְּרוּךְ , וְאֶתָּה תִּבְרָךְ אֶת מְלַכְנוּ
וּבֵיתוֹ עַד עוֹלָם אָמֵן +

לחנוכה

שלשה חרות מוחכם אחר

על הענוגות פועלי

ב*ט*

בחלומי והנה איש עומד לנגדי / וראיתי בו כי הוא
מכירי וידידי / ויאמר אלי קום מה לך נרדס /
בא עמי והראיתך תענוגת בני אדם / והלכתי עמו • ובאתי
אל ארמון גדול ורחק / ומפני אנשים רבים עמדנו בדוחק /
זה עומד וזה יושב זה ער וזה ישן / זה אוכל וזה שותה וזה
מוזא מפיו עשן • וראיתי שם שני שורים לבנים מנגחין זה
את זה להפיל לבור / וכל העומדים שם אומרים סחור סחור /
והשורים רבים על מקום שארכו יותר על רחבו שנים / ובו
שני בורות חלולין כמו שלש פעמים / והמקום בנד כבשים
לבוש ובמסמרות קבועים / בחלולין ובמסגרת זה אל זה
נעועים / כי יש להמקום מסגרת עופת כמו גדר • והשורים
כחושים בלי בשר ובלי אדר / אין להם לא בידים ולא דם /
ומנגחין זה את זה ע"י הסתת בני אדם • והנה שני בעלי
שורים הולכים וקמים / כל אחד משענתו בידו ולא מרוב
ימים / וגם כל אחד דוקר את שורו / לנגח את שור חבירו /
להפילו אחור אל הבורה / וישח האיש ושינו ישפיל / לראות
איזה שור נפל / וכל פעם את השורים ידקרו / וכל אחד
יביט את אשר דקרו / כי הם שווים במראה ובמדה / רק שיש
סמנין בנקודה / והבור רק אין בו מים / אבל יש בו חרמות
ארכס עפחים / ובנפלו אין קול מן השור / רק נשמע קול
העכסים בבור / והשור שנפל בהם נשנה אבל לא נשנר /
והכהן העומד שם מעלהו מן הבור • בהפך הדת מכל הארץ
ובכל האיים / בעל השור שנפל לבור משלם לרעהו שנים /
ואשתומם

ואשתומם עם רוב הנניחות שאין להשורים חבורות או חבלים /
ועיינתי בהם וראיתי שהם שני פילים / והכהן יש בידו שני
מקלות גדולים / לאחד קראתיו נועם ולאחד חבלים / והוא
קורא ומונה בקול בלא הפרעה / אחת ואחת אחת ושנים אחת
ושלשה / וסופר ומונה לא כמספר אדום וישמעאל / רק כסדר
מספר בני ישראל / ובהגיעו אל שבע בנימין / אזי בא הקץ
וזמן הסלומין / ואמרתי זה הוא שהכריו הנביא בקולו / הנה
עמי בעלו ישאל ומקלו יגיד לו :

במלה סלע שתיקותא בתרין

וראיתי שלשה אנשים חוץ למחנה / פניהם איש א אחיו ובאשר
ישבו הם יחנו / כאלו הם נדבקים בחמר ובזפת /
ומאפליים בלשון זרפת / בדברי חכמים הנעושים כדרבנות /
כאלו הם מבינים שבעים לשונות . לפניהם ובידיהם ספרים
כגליונות שריקות / וכולם זה בחוך זה גורקות / ואמרתי
לידיי מה הנה / אשר הם יושבים לבדנה / ואמר לי הם
עוסקים במראות נגעים ואהלות / ובדיני נוקים וחבלות /
אי אמרין ברירה / וכמה יש סלע חסירה / ובניהם קללה
ואלה / מתחילין ביום וגומרין בלילה / והלכה פסוקה דיני
נוקין בשלשה / וכן תשלומי ארבעה וחמשה / לכן מתנודדים
שלא יהא דעתם נערה / כי הן הן הלכות התלוין בשערה .
אם תראה לידע דינם אני אומרים אליך / בין תבין את אשר
לפניך / ואמרתי דבר כי שומע עבדיך . ויאמר דע כי מראות
הנגעים שמים שהן ארבע / והרבה השנויים הם שמים בלבע /
ושלשה אבות נויקין הם / ומולדותיהן כיוצא בהם . הראשון
והשלישי מועדין לעולם אפילו לשאינו מינס / וזה השני מועדים
למיניהם ולא לשאינס מינס / המויק הראשון כשור ביומי ניסן
בצהרים / לכל רוחו מגיע פיק ברכים / ומויק לכל בעין אחת
שש בחור / הן לשמן הן לרוח / וכי תבוא לראות את פניו /
נפול תפול לפניו . השני יש לו שתי עינים / אחת בראש ואחת
ברגלים / שחורות כעורב על אפיקי מים / ומויק בשבע על
חטאתם

חטאתם צמרי / אם ילכו עמו בקרי • המזיק השלישי דומה
 לראשון בעינו ולא כדמותו / וצלם דמות תבניתו • ושאר
 כחות המונים המונים / זה מעל זה חונים / הכת הראשון
 בזורת אדם איזמה כנגדלות / והכת השני פניהם כשגלות /
 הכת השלישי שדה ושדות / החונים בכפרים ובשדות / והכת
 הרביעי אין להם ידים ורגלים / רק כמלאך המשחית מלא
 עינים / עד כאן דמות המזיקין ועיניהם • ועתה שמע מהאנשים
 ועיניהם / ידו גורל בראשונה / מי המוכר ומי הקונה /
 המוכר מקנץ המזיקין וכל נגע צרבת / והבילה מערבת / נסך
 הכל מהמזיקים ונגעים / כמו מלקות ארבעים / ומשלשין במכות
 שלשה ושלשה / עד תשלומי ארבעה וחמשה / וכל אחד רואה
 את אשר נכפיו הגיע / אך שלשה עשר מי יודע / והיה אם
 לא תמלא חן בעיניו בראותו / יחליף וימיר אותם / ואם המר
 ימיר וראה חונים / כי זמן שחורים ומלא לבנים / אול שמחה
 ומשגש / והוא משלם כאשר זמם לעשות / קרן וחומש / וכלו
 חוח וקמוש / ודין אונאה אין ביניהם / כי תגדל לוד הם •
 בתוך שמענו משלשת האנשים קולי קולות / מזה קללות ומזה
 אלות / ואמרתי לידידי מה זה ביניהם / ויאמר הנה אינם
 שווין בפסקי דיניהם / ואמרתי אם אין דתיהם כזה מווקקות /
 יקרא שמו סלע המחלקות •

ואישן וארא בחלומי שנית

אמר לי ידידי כאן לא תאחר / לך נא אחי אל מקום אחר /
 וראיתי שם שלשה אנשים בראשונים / זה כנגד זה
 חונים / וכן המזיקים אך סך יותר מהמה / כולם כדמות
 קיות ובהמה / אריה ליש ונמר / איל זבי ויחמור / וכל אחד
 מראשותיו וממרגלותיו / מודיע לכל אדם נבירותיו / כי זו
 מרשיע ומזיק כשור פר / כדי רשעתו במספר / וכל הקטן
 ממנו הוא בולע / ומתי מספר הוא קולע / ועוד רוכבי רכש
 כאשתרניים / סוסים אדומים שחורים ולבנים / ושאלתי לידידי
 על תכונות אלה המזיקים / ואיך החיות בעולם באים / והשיב
 באותות

בלתי ידע ראשון על העמים / ועל דבר חכמותיהן הן ידועין
 לעושים . ויש ביניהם שני נערים / שהן בלבושים אבל במדותיהן
 נעדרים / והאנשים יושבין ומעינין בדיניהן / מה יהיה משפט
 הנערים ומעשיהן . אחד רואה ומויק לבדיות בורע הנטויה /
 זולל בשר וסובא כוס רויה / ומרוב שוין וחטין המשיכה לו אמו
 בנחת / יכול לעמוד כל היום על רגל אחת / ואוכל פרי מגד /
 ואף כי היין בוגד / ותמיד אכילה ושתייה נידו מנימו / לכן
 כגון סורר ומורה נידון על שם סופו / כי לבסוף מלשטם
 הבדיות / השכם להרגו ואל תקן לו חיות / או למי שנא
 בגורלו / ורנה וישועה לשניהם שראו מפלו / באגוד רשעים
 רנה / בכל פנה ופנה . שני רואה ואינו מויק לבדיות / הן
 במיד הן בשגיאות / אינו דומה למדת חבירו כלל / לפי
 מעשיו יחולל / לא מכת הסובאים והזוללים / רק כל היום עוסק
 בחליים / איש בושט ועניו / אש בא אחד כנגדו יפיל על
 פניו / ולענוים יתן חן ולא יכלו להוויקו / אשרי למי שנא
 בחלקו . וראיתי כי שני האנשים אומרים לאחד קנין תהיה עלינו .
 יקחו המוויקים והנערים וישחקו לפנינו / ואחרי תחלק המהנות
 לשלשה חלקים / וכל אחד כלי משחיתו נידו מרועה בדרקים /
 ומי שיכול להכות ולהמית את שנגדו ולהפילו / הוא יהיה
 גבור בארץ והמת יהיה לו / ויחלק עליהם כה וכה מנות /
 וחמושים עלו מידו אל המהנות / ויאמר אני הגבר לי איל /
 כי נשארתי בידו כה לעשות חיל . ויעמדו מערכה לקראת
 מערכה למלחמה / כל המוויקים אדם חיה ובהמה / ונהרגו
 כולם עד שלא נשאר אחד מהמה / בוס ורוכבו רמה . ושלשה
 האנשים לקחו הפגרים / ועשו מהם חמרים חמרים / ויהי
 אחרי כן ויקח אחד מהם הפגרים כולם מפניהם / ויגבר
 עליהם בידיו ויעמדו על רגליהם / ואמרתי זה הוא שאמר
 החכם במלכותו הנעים / ראיתי רשעים קבורים ובאים .

וַיִּקֶן

(ע ג)

מסלול השבע

שיחת שני אנשים על
אודת רבות והסרון המים*

(עבדי אונד פלוט)

אלדר

איבוא היית אחי כי בושט לבוא אלי זה ימים רבים ?
הנה דרשתיך ונקשתיך בנתיך פעמים ושלש /
ולא מאתיך • מה זאת ? הלא ידעתי כי לא הסכנת
לעשות כזאת •

כוידר

בדרך רחוקה מאוד הייתי / כי בנחתי לנתי אחר הפרדי מעמך /
מאיתי מגלת ספר שלוחה אלי מריעי אשר בעיר • • •
לאמור : בקראך הדברים האלה קום מהר ובואה אלי / אל
תעמוד / כי דבר לי להגיד אליך פנים אל פנים • והנה
תמול

* נחתי צדק הכוח / לחשני כי ע"י האלה והתשובה והחפץ ומתן ביד
יבוארו הענינים היטב מדרך הלמוד גרידא • ועל אשר רחקתי שנות
עלות ונפילת המים / הכהנים בלשוננו / הטעם לפי שהעליה ונפילה אינם
עצמות הענין / ד"ה כעלות המים בסיר בעת הנשלו / כי אם חקרה מכוונת ע"י
שיחבה כמות המים ממש בחקוק מיוחד / וחסדר ותמעט אחרי כן • ולכן נהרתי
יותר בשמות רבות והסרון המים ע"ה הכתוב וירצו המים וגו' וחסדרו המים
וגו' (בראשית י"ח) •

(ע ר)

תמול שובי מהדרך הזאת / והיום יצאתי לראות פניך / לדרוש
שלומך ולהתעלם עמך באהבים .

אלדר

אבל ! דאגתי לך במאוד / כי יראתי פן קראך אסון / ולכן
תרב שמחתי עתה בראותי כי עודך חי ושלום לך . ועתה
אחי אם מלאתי חן בעיניך / ספר נא לי החדשות אשר ראו
עיניך בדרך אשר הלכת / הלא ידעת כי נפשי אותה לשמוע
בדברים האלה .

מידר

לא ראיתי מאומה וולתי מראה אחד גדול ונפלא אשר שם להים
במפעלות הטבע / ואשר כבר ראית בעיניך בימי בחרותיך /
בהיותך מתהלך בעיר מולדתך .

אלדר

מה המראה הזה ? הגידה נא לי .

מידר

בהיותי בעיר . . . יצאתי כחוש היום לשוח על שפת
הים / להתעדן תחת גללי אלוני רעננים אשר שחולים לה
מסביב / וארא / והנה נברו המים במאוד ויגבהו לעלות מעלה
מעלה / ואחרי כן היו הלך וחסור מעט מעט / ויהי בעת
ההוא הים ויחסרו המים מאוד / ועוד מעט ותראה היבשה /
ואחיל שם עוד וישבו מי הים למקומם / וימלאו כל גדותיו
בבראשונה / ולולא יראתי מפחד לילה / עמדתי שם עד אור
הבוקר כי לא שבעו עיני מלראות המראה הגדול הזה .

אלדר

זדקת אחי זדקת ! זכור אזכור עוד ערס התעו אותי אלהים
מבית אבי / ראיתי בעירי כואת פעמים רבות / וגם שאלת
את פי המלחים וחובלי הים על הדבר הזה / ויענו אות
לאמור : הדבר הזה כבר נודע לכל יורדי באניות ולכל שוכני
לחוף

(עה)

לחוף ימים / כי פעמים בכל יום (דהיינו מעט לעת שהוא
ד"ד שעות) יתרבו המים בימים ויגברו גדולים • ויעלו
מעלה עד כי נערמו כמו הרים ויחברו אחרי כן מעט מעט
וישובו לאחור / והעת אשר יעלו המים תקרא בשם רבות
המים (פלוהט) / והעת אשר יחברו תקרא חסרון המים
(עבבי) • ואני לא ידעתי אם חמת נפיהם אם לא / כי
מרב העבודה אשר היתה עלי לא יכולתי לזאת תמיד החוזה /
לראות הקלו המים או גברו •

מודד

כינים דברי המלחים באמרם פעמים בכל יום (ר"ל חוד
ארבעה ועשרים שעות) יהיה רבות וחסרון המים (עבבי
אוגד פלוהט) — אך אין עלותם ורבותם שום בכל הימים /
כי יש אשר יגברו המים בהם ויעלו עד קומת רגל אחת
(פוט) ויש כשגש או עשר רגלים / ויש אשר יעלו עד ארבעים
רגל כמימי הים אלל העיר בריכטאל / במדינת ענגללאנד /
ועל הרוב לא נראה המראה הזה / כי אם בימים גדולים ורחבי
ידיים / ואולם בימים קטנים או בלתי רחבים כיס התיכון
(אייטטעלונדיש אעער) אויס באלטיקא (באליטי אעער /
אדר אסט זעע) לא תוכל העין לראותו / כי רבותם וחסרונם
מעשים המה במאור •

אלדר

מן כל הדברים האלה לא הגידו המלחים לי מאומה • וגם
אחרי כן חקרתי ודרשתי אחר סבת המראה הזה / ויאמרו
אלי / הסבה לזה נעלמה ונסתרה מהם • ואמרתי בלבי
אלכה נא ואחור בספרים / אולי אמלא בהם מרגוע ליפשי /
אך לריק יביתי / כי מחקרי הקולדות לא הוכירו את המראה
הזה בספריהם •

מודד

בזאת אדע כי חפשת בספרי החוקרים הראשונים אשר היו לפני /
כי המה לא ידעו ולא הכירו את מעשה ה' הגדול הזה / כאשר
נודע

נודע מהחוקר הגדול אריסטאטלעס היוני / בהיותו בארץ בודו
מורחית עם אלכסנדר מלך ^{מוקדון} / ויהי היום וירא והנה
נכסו מי הים ונכרתו ממקומם אשר היו שם בתחלה / וישתאה
האיש מאוד / וימחר וילך בתוך הים וירץ אחרי המים כי לא
ידע מה זאת / ויהי בהיותו בדרך וישונו מי הים למקומם /
וכמעטו רגע ואינו / לולא היל את נפשו בתור מהר א היצפה —
בס קרוב לזמניו חי איש אחד חוקר מפורסם ושמו קעפלער
איש אשכנזי / ובשמו על לב לחקור אחר סבת המראה הזה / עלה
על רוחו לאמור כדברים האלה : „ הארץ הזאת אשר אנחנו
יושבים עליה היא נפש חיה גדולה (אין ווירקליך לעבעניגט
טיהר) / וכל פעם אשר תשאב רוחה תמשיך מי הים בקרנס
ואז יהיה חסרון המים / ונעת אשר תשב רוחה ישונו למקומם /
ואז יהיה רבות המים “ — מוזאת תראה אחי / איך נעלמה
ונסתרה סבת הדבר הזה / עד כי בדו דברים מלנש אשר אין
בהם תבונה *

אלדר

נפלאתי מאוד / איך יעלה על לב חכם דברי רוח ורעיונות
שגיונות כאלה !

מידר

לו למדת הרבה וננות בספרים מלאת בהם דברי רוח כהנה
וכהנה / כי נימינו אין קץ לספרים / וכל איש אשר נשאו
לבו / וכתוב על הספר ילידי רעיוניו מבלי שים על לב אם
יכרים המה אם לא / כי כל תשוקתם וחפצם רק להסתאות
בחובר חבורים ולעשות בהם שם ותפארת — ואולם אם יש
את נפשך לשמוע סבת הדבר על מכוונה כאשר למדתיה מפי
אנשי מדע ומספרי חכמים ונבונים / שמעני ואני אגיד לך *

אלדר

בשכיר יקוה פעלו כן קוטה נפשי לשמוע ממך הדבר הזה *

מידר

זה מאתים שנה היה איש אחד בארץ ושמו קארטעזיוס איש
צרפתי

לרפתי הוא החל להתבונן במשיגי המראה הזה ולחקור היטיב
 על אודותיהם / וישכנע ברוחב נחתו / כי הירח לבדו הוא הפועל
 והמסבב השתנות האות בתוך מי הים / על פיו יתרבו במקום
 אחד וימעטו במקום אחר / וכע דבר : הנה נודע כי העת
 מן רבות המים עד חסרונם (פֶּאן פֶּלוּהט ביט עבבי) שש
 שעות וי"ב דקין (אִינוּטין) ומעט מוועיר יותר / ואם יהיה
 דרך משל היום רבות המים בחלות היום בלילות / יהיה
 חסרונם לעת ערב בשעה ששית וי"ב דקין / ואחר כן ירבו
 המים ויגבהו בלילה בשעה י"ב וכ"ד דקין / ולמחרת בשעה
 ששית ושלישים ושעה דקין יחסרו וישנו לאחר .

אלדר

ידבר נא אחיך דבר באוניך ואל יחר אכך בי . האמנתי / על
 פי הדברים האלה יתאחר זמן רבות וחסרון המים בכל יום
 מן היום שלפניו / כארבעים ותשעה דקין .

מידד

טוב הדבר אשר דברת / וכיניס דבריך / כי אם יהיה דרך
 דמיון ביום ראשון לחודש זמן רבות המים בשעה ששית בבוקר
 יהיה ביום ההוא רבות השנית בשעה ששית וכ"ד דקין ועוד מעט
 בערב / וביום השני לחודש יהיה הרבות בשעה ששית מ"ט דקין
 בבקר / והוא א"כ ארבעים ותשעה דקין מאוחר מן היום
 שלפניו * — ואם תשוב ותבונן בדבר הזה תראה / כי
 בכל פעם אחר מלאת חודש ימים / (והוא / כ"ט ימים וי"ב
 שעות ועוד מעט / כי בעת האת יסובב הירח גלגלו ויבוא
 אל

* ידעתי שרבים מהחוקרים כתבו שהשתנות הזמן הוא כמו שלש רבעים
 שעה בלבד / אך אני לא אדבר לזמנא השתנות הזה על פי מהלך וכסובב
 הירח . ויש מהם אשר אמרו כי ההשתנות מ"ח דקין / וכן מרבגל כמותי
 דאנשי / ואולם זה יתכן אם יהיה כסובב הירח שלשים יום שלמים / אבל עתה
 לידעתנו שהירח יסובב רק כ"ט ימים וחצי / לא יגלגלי לבונן השתנות כי אם
 כאשר אמרתי מ"ט דקין / וכמו שהודיעי השתנות הזה בדברי אלדר .

(עח)

אל מקום מלנו אשר ממנו ילא התחלת החודש) / יהיה זמן
הרבות בהמועד אשר היה ביום הראשון לחודש שנה .

אלדר

בנותי בדגריך ומלאתי כי ישרים הם / כי אם יתאחר זמן
רבות וחסרון המים בכל יום ארבעים ותשעה דקין / אם כן
אחר כ"ט ימים וי"ב שעות / יהיה זמן המתאחר כ"ד שעות /
כי כ"ט וחצי פעם מ"ט יגיע לסכום ארבע עשרה מאות
וארבעים ותמשה דקין וחצי / שהם כ"ד שעות ועשירית שעה
בערך / בעלות ששים דקים לשעה . אמנם בזה זמן
המתאחר לא יגיע למ"ט דקין שלמים / נכסה מן החשבון
העשירית השעה הנותרת וישארו א"כ כ"ד שעות בערך /
שהוא העת מן הבוקר הזה עד הבוקר למחרתו או מן הערב
הזה עד הערב למחרתו . ואם כן אם יהיה ביום א' למולד
הירח הזה זמן רבות המים בשעה ששית בבוקר יהיה ביום א'
למולד הירח הזה / גם כן בשעה ששית בבוקר .

מידד

והנה אם נניח בעלות הירח ממזל לאופקנו (הארילאנט)
כראה / כי גם הוא יאחר עלותו בכל פעם כארבעים^ט ותשעה
דקין / מן היום שלפניו / כמועד אשר יאחר זמן רבות
המים ביום הזה מן היום הקודם . — ולא לבר שיתדמה זמן
רבות וחסרון המים לזמן עלות הירח / כי אם כמות הרבות
משתנה כפי מלכ הירח בשמים / כי כאשר נודע יגבהו וירבו
המים יותר אם יהיה מלכ הירח בקו המשווה (עקוואטור)
והוא באזיב בסוף החודש (אפריל) / ובגליל בסוף^ט
החודש (ספטמבר) — גם יגבהו וירבו המים יותר אם
יהיה הירח במולדו / או במלואו / ולא יגביהו כל כך אם
נראים שני רביעי הירח (דהיינו הראשון והאחרון) / ועל פי
הדברים האלה שפט החכם קארטעזיוס וינוור אומר / כי
יש להערפות בין הירח ובין המים אשר בארץ / והירח פועל
ואת בקרב המים .

(ע ט)

אלדר

ומה משפט אשר שפט הכחש הזה ? הודיעני נא אותו •

מידר

שמע לי ואדברה : בעבור הירח ממעל לארץ / ילחץ כנבדותו
את האור אשר כניב לארץ ממעל ויקרא בשם מעגד הקישור
או עגול הגשימה (אטאמטפֿעהרי אדר דוגמטקריי) וכמו כן
לוחץ האור הזה את המים אשר תחתיו / ובעבור זאת ילחצו
וידחקו ממקומם ויסוגו אל שני הצדדים / ואז יהיה במקום ההוא
תחת מזב הירח חסרון המים / ובהצדדים אשר יתאספו וירבו
יהיה רבות המים • ולכן יתאחר זמן רבות וחסרון המים כמו
שיתאחר זמן עלות הירח / כי בלעדי עלותו לא ידחקו המים
ולא יחסרו • כה דבר האיש הזה •

אלדר

אולי בעבור זאת יתרבו המים יותר אם יהיה מזב הירח נקו
המסוה כי אז מתקרב אלינו יותר ועל ידי כן יפעול כח כבדותו
ומשאו יותר בתוך הים / מן העת אשר יתרחק ממנו •

מידר

האמת אהך ! כזאת חשב גם האיש הזה — ואולם בכל זאת לא
ישרו דבריו בעיני החוקרים האחרונים אשר בימינו / מסנות
רבות • (א) לא יתבאר לנו כזאת טעם רבות כמות המים ונבזה
עלותם / בעת אשר יהיה הירח במלואו או במולדו • הלא נודע
שפעמים רבות בעתים האלה יהיה מזב הירח מתכנס רחוק מאוד !
(ב) אם כדבריו כן הוא / יהיה מקום חסרון המים תחת
מזב הירח / ואם כן אמר מדוע יחסרו המים פעם שנית ביום
ההוא מקץ י"ב שעות כ"ד דקין ? הלא בעת ההיא / הירח
כבר חלף הלך לו ? (ג) הנה הנסיון יעיד / בכל עת אשר
ירבו ויעלו המים אללנו יהיה גם כן רבות המים בקרקע השני
מכדור הארץ אלל האנשים היושבים מול כפות רגלינו ונקראים
(אנטיפאדן) וכן יהיה בעת חסרון המים אללנו / ואם כן

במה

(פ)

במה ילדיק ויבאר החכם הזה סגת רבות ומסרון המים הלא ?
האמור יאמר גם בואת / שהירח לוחץ אותם ?

אלדר

סקלתי במאומי שכלי שאלותיך הלא / בחנתיים וזרפתים / ומלאתי
כי נכונים המה במאור / ומי יתן ותבדל חשך עמרי להורות
לי דעת המוקרים האחרונים אשר העיבו לדבר מהחכם הזה !

מידר

בבר הנעמתיך להורות לך את הדרך הנכון כפי מסת שכלי /
וכיד ה' העונה עלי / ומוצא שפתי אשמור — אפס הניחה
לי כעת / כי הנה רפה היום לערוב / ולא אוכל להקמהמה
עוד מה / ומחר אבוא אליך ואעשה כדבריך *

אלדר

אל אעזרך עוד • ויהי זאתך לשלום •

(השאר בדברים הבאים)

אהרן האללי •

מכתבים שונים

אגרות משלם האשתמועי •

אגרת ג

מאדריט •

סיון תקכ"ט •

בשים אלהים אל רחמים !

עורני • סגור בחדרי כל היום לקרות ולהעתיק את ספר
קורות היבולים בארץ הזאת / ונפשי עלי תשתוחח
בעת

בעת ראותי את כל התלואה אשר עברה על עמי על לא דבר .
ואיך נמחה בעת הזאת זכר ישראל מן הארצות האלה אשר
לפניהם כגון אלהים היו להם , לא נשאר שריד ופליט בגלוי לא
בממלכה הזאת ולא בפארטוגאל ממלכה הקרובה אליה .

ידעתי אחי ! ידעתי כי שבע אף אלהים עלי עמו על דבר
המרוסם במזותיו ולא אבו הלך בדרכיו , אבל לא
אסתר מפניך את אשר חזיתי אנכי בשיתי את לבי על דברי
הקורות האלה לעתות שונות , בהביטי את העם עולה ויורד ,
פעם אחת בשנת מלכות ופעם נודד במקל עוזרי אורח , וסוף
ללחם להשיג נפשו הרעבה , ראיתיו כשחוק לזרה , מתגולל
כנגד לפני סופה , ונמוץ לפני רוח . אמרתי : אהורה
נא לבקש איה איפא מקור הרעה הזאת , אשר נלכדו
בה בתי אבות ישראל בארצות האלה . מאחת משפחות
אחיהם אשר גם המה בניו אשר גלו מעל שלחן אביהם ,
ראיתי ולקחתי מוסר .

בראשית ימי נוא אנשי ישראל אל הארץ הזאת בזמן חרבן
הבית היא היתה . החם ממלכת הרומיים אשר
הצינו מאד עמהם והניחוס לשטות חיל וכבוד בארץ .
ובשנת ארבע מאות למספרם באו עם גאטן ויורישו את הרומיים
וימשלו על הארץ , וכשלא מאות שנה אחזקת באו עליהם
עם צאצאיהם ועם מורן אנשי אמונת בוחמד , ומשלו
שנים רבים על הארץ , ונתקססו יסנו ישראל לנצח , עד
בא אליפונזוס קאטאליקוס הנוצרי , ובימיו גורשו קלסס
ואח"כ שבו אל הארץ . ובימי המלכים אשר אחריו גורשו ושנו
כמה פעמים , והיו בימי מלכי הנוצרים חשונים גדולים
קרונים למלכות . אך כאשר כסף וזהב הרבו להם , רצקה
התרוממות והגאות , ננו להם נחים גדולים , עשו להם כרמים
ופרדסים שדה ושדות תענוגי בני אדם , רכנו על כוס מלובשים
שני ושם , והיו ללגינים צעיני ההמון באמרו , הן עם זה שונא
אותנו מחמול שלטון בא לגור בתוכנו ויהי עמוס ורב ממנו
ויוריש אותנו מנחלתנו . וכאשר ראו הכומרים כי גדול ערך
איש ישראל בעין המלך , השימו את ההמון , בדרסס רע על

היהודים וישימו עליהם עלילות דברים לאמור : רוצחים המה
 וחורבים לדם נוצרים וזבחים עולליהם קרבן לאלהים / ויביאו
 את דבתם רעה אל המלך והשרים . וכל ישראל וחכמתם לא
 יוכלו לעמוד לימין דקתם / כי גברה עליהם יד הפמון ויראו
 מפניו / ויגרשום מעל ארמתם ; לא למען עונתם / כי אם
 למען המליע את נפשם מפני חמת שאון ההמון / אשר המו
 בעיר לאמור : אם לא יוריש המלך את העם הזה מעל
 פניו / נקומה יחד ונעבור חלוצים בעיר להמית אותם מנער
 ועד זקן לא ישאר איש . ואחרי שקוט החמה בואת נקרא דרור
 לשון / וישבו אל הארץ / ולא פגע בם איש ברעה כל עת
 אשר היו מתראים נכנעים / אבל תוך עת לא כניר / שכחו
 את הצרות הראשונות וירימו לב שנית / וירכבו על סוס וילבשו
 בגדי רקמה מחטבות כסף וזהב / ויפרצו פרץ בהראות את
 עשרם וכבודם / ויבעירו את הקנאה בלב ההמון עד אשר נוסדו
 עליהם יחד שנית ויהרגום וישללו את רכושם ורבים הושיבו
 באניות בלי מלח ומשוט / וילכו הלך ונסוע בים / קצתם
 נטבעו וקצתם באו אל איים וארצות הקרובים / ובחמלת
 יושביהם נתן להם מקום מחסה עד אשר חמת שפאניען שככה
 ושבו לביתם . וזה היה להם פעמים רבים עד שבימי המלך
 פֶּעֶרְדִּינְאֵנְדֹּרֹס קאטאליקוס אשר חי בשנת ה' אלפים רנ"ג יצאה
 הפקודה אם לא ימירו דתם יגורשו כלם מנער ועד זקן מן
 הארץ בעוד חדש ימים . וילכו בעת ההיא כשליש אף בתי אבות
 מן הממלכה הזאת / קצתם הלכו לפארטוגאל הקרובה /
 וקצתם דרך הים לגמלכות אחרות . האנשים אשר הלכו לחלק
 אפריקא נסו מפני המים ובאו בלם / כי נפלו ביד הרשעים
 האכזריים אנשי הברבריא / אשר בואו את רכושם ויעבדו את
 נפשם בעבודה קשה בפרך . גם במלכות פארטוגאל לא האריכו
 ימים / כי אף שנתקבלו שם בחסד רב מאד / אחרי הראותם
 את עשרם ואת כבודם / בעירו רוח קנאה וחמה בעם הארץ
 הזאת ויעשו עמהם כאשר עשו עם שפאניען ויגרשום מעל
 פניהם / וישבו רבים לארץ שפאניען וימירו דתם / ויתראו
 כמקבלי דת הנוצרים בגלוי / ובסתר לבם נשארו יהודים עובדי
 אלהים אלהי ישראל / ומאלה יצאו האוונסים האלה . תראה מזה
 אחי

אחי ! כי לא מקנאת אמונתם גורו הנזירים תמיד כזאת
 על ישראל , כי אם באמת נלטו על הרחבת דתם ללמד
 לכל איש , מ"מ לא הורשה להם מקל חובלים , ללחץ
 את הכלות , ולפגוע בם בהרב וחיות אם לא ישמעו ; גם
 מבטת החכמה לא ידעתי איך יצדיקו את מעשיהם בנקש מאת
 הנזירים לקבל עליהם דת אשר כל אנשיה יתיצו בשטף אף
 ואכזריות חמה להניח עולה על שכם בני נזר ? — אך כאשר
 אמרתי , לא מקנאת הדת , ולא מאהבת תורתם עשו העמים
 האלה זאת בישראל , כי אם מקנאת גדולתם ורוממות לבם ,
 בראות ההמון את אנשי ישראל עולים למעלה , מתבאשים
 בעשרם ומתגברים בם , עושים חיל וכבוד בארץ , ויהיו להם
 לחנן נזק , ולמעט נקש מהם תואנה , שמו את דתיהם השונות
 מערה לחי רשעתם , וישימו עליהם עלילות דברים עד כלותם
 מן הארץ . לו חכמו והשכילו אנשי ישראל , להשמר על
 נפשם , ולא התבאו נבד שונאים , אשר קטנם ענה ממתנם
 בחיל ובה , לא הביע אליהם כל הרעה הזאת . שפתים יסק
 משיב דברים נכוחים , זה אני החכם יברכהו אל רחמים ,
 בבוא אחד מאוהביו לשאול , מדוע איש אשר בדרך אלהים
 בעושר וכבוד וגדולה , מדוע אתה יושב בתיך הקטן מאד לערך
 גדולתך ונבית לא תבנה ? מדוע לא תרבה על סוס , ולא תרבה
 לך עבד וספחה כאשר יאות לאיש כמוך , אשר לא החסירו
 אלהים דבר ? ויען לאמור : ידעתי כי לא לכילי תחשבני ,
 ואל תחבני לפני איש בוצע בצע , אבל למען היקר והגדולה
 אשר חנן אלהים את עבדו , שמתי הק על לבי להשמר כפי
 כחי מבז וקלון . לו בארץ נחלתנו ישבנו , בניתי לי עירות
 שרים וסגלת רווחים , אבל עתה בהיותנו על אדמת זרים ,
 שוכנים על קרן לבי בארץ לא לנו , מה לי ולרעה הזאת לתחר
 במרעים , ולהניח אלי את קנף המון הישמעאלים שונאים
 בלב ? חלילה לי להפוך בזון לבי ברכת האלהים אשר
 ברכני לקללה , לעשות כספי חרבי וזרבי חץ לירות
 בי ! בניתי ובקרב קבלי אוכל להריק מברכתי אשר הטיב
 אלהים עמדי על זולתי . תחת נבית כי אבנה , אכונן
 בנין עולם לי ולשבטי ואלמוד את בני חכמה ודעת ; תחת בן

אשר אטע להשתעשע בו / ולהרים עלי בכל עלה אשר יאמח
קרן רשעת שכני אשר יקנא לי / אטע שתילים סביב לשלחתי /
יתומים אשר חין להם עוזר / אתמכס ואלמדס תורה וחכמה
למען יגדלו ילחיו ויעשו פרי ; ותחת שני ורקמה כי אלנים /
אעטיף מעיל הענוה להיות קרוב לכל בא בכל קורתי / לכל
יירא איש מפני יקר מלצתי / לדבר לפני את אשר עס לבנו /
להוכיחי על פני אם אשבה / ולורוני לעשות עוב כפי יכולתי /
ואז אשקוט ואשלו בקרב לבי / בכל לא ירמני / ופה חנף לא
יסלפני בחלק אמרותיו • ואם תענני לאמור : כל העוב אשר
בארץ נחן אלהים לאדם לשמוח בו / ושמחת המקבל היא תודה
לנותן ? הלא ידעת / כי גם מזה לא הניחותי ידי / שלחתי
ערוך מעדנים כפעס בפעס וכוס מלא רויה / ומה באת כי
נודיע כבודנו חולות בחולות וקול שופר ? די לנו אם
בקרב מועדנו יעלו לבנו / ובין אובד ומועד יגל כבודנו • כה
דבר אבי / מה נעמו אמרותיו / חכמת אלהים כלבו לא תמעד
אזורו •

בארא'אטצי הוא איש נכון מאוד / יודע חכמה ולשון /
ולבו צרוף ביראת אלהים / הוא בעל מדות
טובות / נימוסיו נימוסי מלכות והוא גדול וכבד בעין כל העם / כי
צדקתו וענות לבו ימליאזו חן ושלל טוב • ביתו פתוח לרווחה
לכל הלך / בואיו עננים יולאים שמחים / כי כמוהו כן אנשי
ביתו / כלם טובי עין ואנשי חסד • לולי יראתי לשבת עוד בארץ
הזאת מפחד הנוצרים / הייתי מתגורר בבית אהובי הנחמד
הזה ימים רבים / להשתעשע בזיו חברתו / כי נעמה ; גם
אשתו כגפן פוריה / ובנותיו תמות וברות / יום יום תבואנה /
לבקש מאתי / לכל איש לדרך פעמי עד כי יעבדו ימי הקץ ;
אך לא אוכל מלאות דבריהם / כי יראתי פן יודע הדבר חולה /
ויהיה לי לרעה • אל תתמה אחי ! בשפרי מבנות הגביר הזה /
כי תבואנה לדבר עמי / כי לא בדרך אנשי ארצנו דרך אנשי
הארץ הזאת • הם יושבים בהצרת הנשים / אוכלים ושותים
עמהם על שלחן אחד / ואל תחשוב זאת לזמה / כי בכל זאת
נדלה לניעות הנשים / והאיש אשר ירום לבנו לחשוב מחשבות
דופי

דומי על אשת רעו / לא יראה לבוא בקהל להם . והם נוסגין
כבוד בנסותיהם / עומדים מפניהן / ועמלים בעדן להביא
לפניהן את אשר תשאלה / ונשמרים מלדבר לפניהם דברי החול
ושחוק אשר יעירו את יצר לב האדם למחשבה זרה / כי אם
יעריכו את כל דבריהם שקולים במדת הניעות הכבוד והיראה /
ומי זה איש וד ונבר חסר לב / אשר יעזו פניו לתבוע דבר
זמה וזרה ?

אשיש מאוד למאז האגרת הראשונה מאבותי וממך , אחי !
בבואי לליווארנא . הגד נא גם אתה את אשר קרה לך
מיום פרידתך מעליך / חי בנעימים והיה שלום .
משלם .

משלי מוסר

העטלף והתוכי = המדבר *

עטלף אחד שב ממסע החורף אשר נסע / וישב ויבוא
בארץ חס לגור במגורי אביו . וישא עיניו וירא
היכל גדול תואר והדר לו / ויאמר אל לבו / פה אשב כי
אחיהו / ויקח לו קש ותבן / טיט ורפש / מכל אשר בא
בירו / ויעש לו קן באחד החלונים . ויהי כראות השר את
קיר הבית מגואל בטיט / וירע בעיניו / ויאמר על ביתו
להסיר הקן משם / ויעש כן . ויוסיף העטלף לבנות / ויאמר
אלקעה

(*) אמרו המפרשים על שם ותכיים הנמא בכתוב שבוטח על העופות יפות
המראה בנותן / התכונים בל"א (ספירה) . ובהיות שהעוף אשר יחבבו
בני האדם לדבר / המכונה בל"א (פאפיגיא) / יש לו גם כן נוצה יפה מאוד /
אדמה אכנה אותו בלשון הקודש בשם התוכי המדבר .

אלקטה נא קנים דקים ואדבקם דבק טוב כל יפלו ארצה • אך
 לשוא עמל הנונה / כי כמעט פנה לדרכו / הורד לארץ קנו •
 ויהי בשבוע והנה הורם ביומו / וייער לו מאוד / וירא את החכי
 יושב בכלוב והב חוך החלון / ויען ויאמר לו : הנידי נא לי
 אחי ורעי / למה הרע אדונך לי כזה להרוס ביתי חנם /
 והלא אוחך אסף הניתה להטיגך כל ימי חיך • הנה לי עצה
 אנה אשים קני להיות שכתך / כי פתני לבי לשבת עמך בארמון
 הזה • ויען החכי לאמור : אס אהה לו שמעני / מהר
 המלט על נפשך / כי כן אזה עליך אדוני אמש / לארוב לך
 ולירות אוחך אס תוסיף עוד להראות פה / לכן חושב על
 חעמוד • — העטלה : מה מאוד נפלאמי לדברך אלה •
 אחי ! למה זה ארע בעיניו / והלא טוב לו שגתי פה / למען
 היל אוחי מחיל הובונים והרמשים הקטנים אשר חרבות בנענס •
 ואשר המה חלק ה' לי לאכלה • ומה מעשיך כי יקרבוך / מה
 חועלתך / כי יבדך בשכנת זה וישביעך במעעמים / ומה
 יתרוך כי מלאת חן בעיניו ? הנידי נא לי מה לעשות / אולי
 אמלא חן בעיניו גם אני • — ההכה : ומה זה תשאל ?
 הלא תראה כליל גומתי והוד פני • יפת תואר ויפת מראה אני •
 הן זה משוש עיניו / ואנוכי שעשועו יוס יוס בדברו לפניו דברי
 הוללות וסכלות / לבדך ולקלל כל עונד כראון אנשי הבית •
 זה דרכי כסל לי נפיהם יראו / ישישו עליו כעל כל הון /
 וינחאו כף לקולי • מיום שגתי פה לא עשיתי מאומה / ישגתי
 בטל כמוהם אך אכול ושתה ואחוק ודבר דבר • לו תאבה ללחק
 בעיניהם כמוני / אדבר לך לאדוני / אולי יראך ולא תוסיף עוד
 לשוט בארץ • — העטלה : אל נא אחי ! אל תרעי לי •
 טוב לי לגוד ולנוע בארץ רחבת ידים / מאחוק ורקוד בכלא •
 טוב לי ארוחת ירק ושלוה בזה / ממנד מעדניך בזיקיזהב / טוב
 לי שכן אכל עושי מלאכה / מהתרווע עם פוחים ורקיש מבליס
 ומהם בהבל / טוב לי עבוד עבודה ולבקש מחיתי / מאכול
 לחם עולות / טוב לי דובר משרים / מפי חנק ומרמה • לא
 כי ארתיק נדוד אליו ככפרים / בשדות ויערים / שמה אמלא
 מדבוע לנפשי • ויסרום כנפיו ויעף •

י - ר - ע

ובאחי

בקורת ספרים חדשים

מגלת שיר השירים מתורגמת אשכנזית על ידי
הרב רבנו משה בן מנחם זצ"ל וגו' וגו' וגו' .
(המשך המאסף לחודש העבר)

ובאתי להגיד כל זאת / לבעבור יהיה אדונינו הרמב"מ
ז"ל למופת לנערי בני ישראל / ממנו יראו וכן יעשו
לתור ולחקור בכל כח אחר האמת ובאור הדברים על מכונו !
ולשמעם מפי כל איש ואיש . כי / אם אדונינו הרב ז"ל אשר
ידיו רב לו בכל חכמה ובכל תבונה לא בזה ולא שקץ דעת
אחרים / ויע אוננו לפרושים / אף כי אנחנו תלמידי תלמידיו .
ואל תשנו עוד לדברי רוח ורעיוני שקר העולים על לב איזה
אנשים מתחסדים בבני עמנו / לאמור / החכמה והמדע לא
ימלאו כי אם בספרי בני ישראל הכתובים בלשון ובכתב
עברי / ובלעדי הספרים האלה הכל הנל אפס ותוהו / כגול
הוא לא יראה . אל תאנו להם / אחי ורעי ! ואל תאוינו
לקולם / כי עיני האנשים האלה עמו מראות . ולבם יפן
מהשכל . לו חכמו ישכילו / כי כמונו כמוהם בני אב אחד
אנחנו / האלהים ברא את האדם / ויתן בו חכמה ותבונה
להבין ולהשכיל את כל אשר נעשה חמת השמש / כי בואת
יתנשא מין האנושי מן כל הברואים בתבל הזאת / ואם כן איפוא
מדוע תבהל נפשנו בדברי חכמות אמתיות היואלים מפי אנשי
עם אחר / כל עוד שאינם מתנגדים נגד דתנו הקדושה ?
ואיך נעזי ונתנאה לאמור אותנו לבדנו חנן ה' בשכל ישר / וכל
האדם וולתנו כבהמות נחשנו ? שאלו נא בספרי חכמינו
הראשונים וראו / כי במקומות רבים הצינו דעת חכמי אומות /
לא לבד בדברי חכמות וידיעות / כי אם בפירושי ובאורי
חכ"ך / וכן עשו ר' סעדיה גאון / ר' דוד קמחי / ור"י
אברבנאל ודומיהם .

ובאמת

ובאמת לא לבד שלא יאות הדבר הזה מפאת השכל כי אם
 לא נוכל לשמוע בקולם מפאת ההכרח , כי מה
 נעשה למוקומות הקשים הנמלאים בספרי חנ"ך אלה ואלה , והשר
 נשארים סתומים וחתומים בכל הפרשים והנאורים אשר כתבו
 ונארו המפרשים למיניהם , ונאורים היטיב לפעמים בספרי
 חכמי אומות ? החפץ יחפון ה' בואת שנמשכה בעור
 באפילה אם נתן לנו עינים לראות ? או ללכת בארמות
 עקלקלות , אם דרך המלך לפנינו ? (כי כן דרך המתחבדים
 האלה , במאס מקראות שונים קשי הסגנה , ונראותם כי
 קצר שכלם מעור , יבחרו להם בגובה אפס , דרכים זרים ,
 דרך סודי או דרשי , מעיילו פילא בקופא דמחשא , ויאמרו
 בלבנם אין חכם ונבון כמונו תחת אשר יכלו לנאדם בדרך
 פשוטי , רק אם יעו אונס לקול איש וולתם) . וההכרח
 הזה נראה ונודע יותר בנאור השירים הנמלאים מפורים
 בספרי חנ"ך , כי החלק השלשון הזה (ר"ל השיר) הוא הקשה
 בכל חלקי השלשון , ולדרך כל איש מתחיל בלשון הדין לעיין
 בהם היטיב ולהבינם כראוי ערס יהיו לעשות כמתכונתם ,
 כי נשגבים המה במאוד הן מלד חומרם לבדם , והן מלד לזרתם
 לבד , ומלד חומרם ולזרתם יחדיו . מלד חומרו כי כאשר
 נודע , ישחמש המשורר פעמים רבות במלות בלתי מורגלות
 בפי כל , ונשגבות ממחקר איש המתחיל לדבר או ללמוד
 בלשון הדין , ולפעמים ישחמש גם במלות זרות . גם ישנה
 עמים סדור המליצה , יקדים המאוחר ויאחר המוקדם , ולהפך
 ישמש לנוכח בלשון נסתר , פעם יכפיל דבר אחד פעמים , ופעם
 יקצר במקום שראוי להאריך בהגדה פשוטית , סוף דבר
 הכל כפי כח דמיונו השולטת עליו בעת תחל רוח השיר
 לפעמו , כי לא כדרך מליצה פשוטית דרך מליצת שירי .
 מלד לזרתו : כי השירים הנהוגים בלשון העמים אשר
 סביבותינו / מיוסדים ונגזרים על חרוזים (רייאי) על איכות
 התנועות (בשענההייט דער זיבן) הארוכים המה אם קצרים
 ועל רגלים (פיימי) ועל פי רגלים האלה יקרא שם השיר ,
 כי פעם יהיה חרוז השיר בעל שש רגלים פעם חמש וכו' ,
 לא אחרך בזה כי כבר נודעים המה לכל המעיין במלאכת
 השיר

השיר • ועל ידי החרוים האלה / יתוסף השיר וימתק
 נועם מליצותיו ויערב באוזני השומע / ובעבור זאת לריך
 פיון רב לעשות כמתכונתם / לבלי לערנב החרוים / כי
 אז יתליו בקול הסירים / תחת קול השירים • ומלך חומרו
 ולורתו יחדיו : כי חומר ולורת השיר יסתנה כפי הענין
 ההוא אשר יעיר כח המדמה בהמשורר לשיר / אם יהיה
 הענין ההוא מות אוהב נאמן או אדם גדול / או כליון עיר
 גדולה וכו' • או יהיה הענין ההוא גבורת איש חיל /
 או נלחמן שונאיו או תהלה ושבח ודומים להם / כי לא כדברי
 ומשלי המשורר גבורת איש חיל דברי ומשלי הסופר על
 מתו ולא כדברי שניהם דברי האוהב לאהבתו • ואליהם
 לדוגמא משירי לה"ק אשר מהם יראה הקורא איך כל משורר
 ממלך ממלכו כפי הענין ההוא אשר בו • והוא : כאשר
 שר אדוננו משה לה' בעת מתו כל מזרים בחוך הים /
 דמה את ה' לשר לבא מלחמה / אשר יולא לפני מחנהו
 וילחום בעדם נגד שונאיהם וכל אשר יקום נגדו יכריע וכן
 אמר ה' איש מלחמה / ימין תרעץ אויב וכו' • אמנם
 כאשר הוכיח את בני ישראל לפני מותו ויעוררם לאהוב את
 ה' ללכת בדרכיו / דמה את ה' בשירתו הנשגבה (בפרשת
 האזינו) לבד רחמן האוהב את בניו מאוד ונלחם לו לר /
 וכן אמר כנשר יעיר קנו וכו' ירכיבוהו על במתי שדי וכו' /
 ואולם בסוף השירה כאשר עלה ברעיוני המשורר העת אשר
 ינקום ה' נקמות עמו מיד שונאיהם / דמה את ה' למלך גדול
 היושב על הכסא למשפט ומורה כל רע וכן אמר כי אשא אל
 שמים ידי ותאחז במשפט ידי וכו' ומה חקיש על השאר • ועל
 פי הענין הזה ישתנו בשמותם / כמו (היאנוס / אבגואג •
 עלאגיע / קלאגדיכט) / ודומים / ויסתנה גם לורת השיר /
 כי מספר החרוים בקנה (עלאגיע) / אין שווים למספר החרוים
 בשיר תהלה (היאנוס) וכן בשאר שמנים •

בראית דרך שירי לשון העמים הנכונים עוד בימינו / ועתה
 יראה הקורא מעלמו את כל העמל אשר יעמול האיש
 הרולה לעשות היעזב נועם מליצותיהם / ולהבין חן ערכם •
 ואמנם

ואמנם שירי לשון עבר הנמצאים בספרי תנ"ך קשים ונשגבים
 עוד כהנה וכהנה / גם מלך חומרם גם מלך זורותם / ולא
 יכול איש לבוא בעת הזאת עד קצת . ולבאר זאת ארחיב פה
 מעט ואומר : הנה נודע בכל פעם שרונים אהנו לשפוט
 ולגזור על תכונת שיר אחד / מחויבים אהנו לדמות ברעיונו
 אותו הענין אשר עליו שר המשורר ובאותו מקום ובאותו זמן /
 מבלי הוספת או ברעון דבר ממנו / כאשר דמה ברעיונו המשורר
 הוה / אשר שיריו אהנו רונים לבחון / ויהיה כאלו לזר הענין
 ההוא עתה בנפשנו / שזה לזר הענין אשר בעת ההיא בנפש
 המשורר / ואם עשינו כזאת / אז נוכל לשפוט על שיריו אם
 נעימים המה אם לא . כי נעימות ויופי השירים משתנה /
 בהשתנות המקום ובהשתנות הזמן . והטעם : כי המשוררים
 ישאלו על הרוב זריהם דמיוניהם ומשליהם / מן המוחשים
 אשר לנגד עיניהם תמיד / או מן המוחשים אשר בעיניהם
 יקרים ונשגבים מאוד . ובמוחשים ההם יתארו הענין אשר לו
 ישירו . דרך דמיון / הרועה אשר לנגדו תמיד שדה ויער
 ועדרי לאץ / אם יראה לשיר "לאהובתו הרועה / יתאר וידמה
 אותה במוחשים ההם / אמר שיניך כעדר הקלובות / ראשך
 הכרמל / שערך כעדר העזים וכו' . האיש הפרוי אשר כל ימיו
 עבד אדמה זרע וחפש וקצר / ואשר לא ראה מעולם דבר יקר
 זולתי בנואו לפעמים אל העיר הסמוכה למקום שבתו / ולכן
 כל חדש אשר יראה בתוך העיר הזאת / יקר הוא בעיניו למאוד /
 האיש הוה ידמה אהובתו בדברים מורגלים לו / יאמר עליה בערך
 כערימת חטים ; או יאמר אפך כמגדל השן / כי המגדל
 הוה עודנו בזכרונו מאז אשר ראה אותו בעיר / ויקר הוא
 בעינו / עד כי ידמה אהובתו לו . והאיש היושב בקרית מלך /
 ועיניו ראו כל הון יקר בגדי חופש / לבושי ארגמן / אנשים
 רוכבים על סוסים ופרדים / יתאר תואר פניה ככת מלכים /
 או ידמה כתואר גילי זהב עם נקודת הכסף / או יאמר
 לסוסתי ברכני המלך אדמך וכו' . ומטעם הוה ישתנה גם כן
 חומר השיר בהשתנות הזמן / כי בהפרש אשר בין איש שדה או
 פרוי ובין איש עירי / כן ההפרש בין הדורות הראשונים /
 לדורות האלה / כי לפניו יושני תכל היו על הרוב או עובדי
 אדמה

אדמה / או רועי לאן ובקר / והדברים האלה לבדם הספיקו
להם לכלכל אותם ואת נשיהם ואת עמם / ולא היו צריכים
לדברים אחרים וזאתי לה / כמו לבגוד כסף וזהב רב או לבתים
ובנינים גדולים ודומיהם / כי המה לא ידעו כלל רק מן הדברים
אשר היותם הכרחיים לקיום מן האנושי / לא מן הדברים אשר
היותם בלתי הכרחי / רק מותרים • ולכן האים בימים ההם
אשר היה לו לאן ובקר ועבודה / נדמה בעיניהם לקצין העם
במאור / וכן מצינו כאשר שלח יעקב אל עשו אחיו להגיד לו
את כל אשר אסף וקבץ ביהמים אשר היה בנית לבן / אמר :
ויחי לי לאן ובקר עבד ושפחה וכו' / ולא אמר ויחי לי כסף
וזהב אבנים יקרות בגדי חפץ ודומיהם / כאשר ידבר עתה
איש אל אחיו • ולכן המשוררים בימים ההם השאילו ציוריהם
ודמיוניהם רק מן המוחשים ההם אשר לעיניהם / ואם לא
הספיקו המוחשים האלה / השאילו לכל הפחות מן הדברים
ההיום תמיד והנולדים מן הטבע / כמו השמש / הירח ודומיהם /
וכוזאת מצינו על הרוב בספרי חנ"ך / יעקב דמה את יששכר
לחמור / את יהודה לאריה / את יוסף לשור / את נפתלי
לאילנה / את דן לנחש / כולם דמויות ממוחשים אשר היו
לפניהם • לא כן בדורות האחרונים כי בעת אשר החל האדם
לרוב ולפרות מאוד על פני הארץ ויסחרו בה / ויעשו
להם אניות ראות ושונות על פני הים למצוא ארצות חדשות
אשר לא ידעון אבותינו מעולם / וימצאו בהם אוצרות כסף
וזהב ואבנים יקרות / וברצות ההון והעושר כן ירבו תשוקות
ומאות בני האדם / ולא הספיקו להם עוד דברים ההכרחיים /
כי אם גם המותרים לא הספיקו / כאשר נראה בכל יום ויום
יתרנו המותרות עד אין מספר / והמותרות האלה תמיד
לנגד עינינו כאשר היו ההכרחיים לנגד עיני האנשים אשר היו
לפניהם / ובעבור זאת המשוררים בימינו ישאילו דמיוניהם לא
לבד מן ההיום הטבעיים כי אם גם מן הדברים המותרים-הטבעיים
על ידי מלאכת מחשבת מעשי ידי אמן • ולכן בכל פעם אשר
תחננו רוצים עתה לטעום נעימות שיר אחד משרי הקדמונים
נדמה ברעיונונו תחלה אותו הענין כפי אותו הזמן ואותו
המקום / ואז נוכל לשפוט עליו אם הדמיונים נאותים אם לא •

והנה בעבור חסרון ידיעת ההפרש הזה נחתה המחלוקת
 והדעות על שירי תנ"ך ובפרטות על השיר הזה אשר
 אהנו עתה עוסקים בו הנקרא בשם שיר השירים • כי
 המתלוצצים בעם / שנו לשונם כמו חרב וירחיבו פיהם עליו
 לאמר / לא תואר ולא הדר לו / ותגעל נפש הקורא אותו
 בעבור דמיונו ומשליו / כי המה דמיוני צוים ומורגלים רק
 בפי פחותי הערך ובמושב ערת שכורים • ואולם המתקדשים
 והמתעבים בעם / כאשר ראו כי הדמיונים האלה המה באמת
 פחותים ונזוים באוני הדור הזה / הסירו מהשיר הזה נגדים
 האזנים וילבישו מחללות לאמר בהם נרמזו סודות נשגבות
 ונעלמות מעין כל חי / בהם נרמזו הספירות / וקצור העלות
 והשקטלות השבות וכדומה / כאשר העירו כבר הריעים
 המוניאים המגלה הולץ לאור / במבוא הסתר / יעיין הקורא שם /
 אולם לו השכילו האנשים האלה ההפרש בין שירי הקדמונים ובין
 שירי אחרונים כאשר בארתי למעלה / שמו ידם לפיהם / ולא
 הוידו לדבר כדברים האלה אשר אין להם שחר • כי באמת
 הדמיונות והמשלים הנמצאים בשיר הזה / אינם פחותים ונזוים
 מזד עצמם / רק מזד השתנות הזמן / כי אלו היו האנשים
 הנותלוצצים והמתקדשים האלה בזמן ההוא דהיינו בימי שלמה
 המלך / בודאי היו המשלים האלה נערבים לנפשות / ונעימים
 לאזניהם / אך כעת אשר אזניהם הורגלו במוחשים אחרים /
 נשתנו גם כן עיני המשלים והדמיונות • ואני לא באתי בזה
 להכחיש כלל דעת האומרים שיש בשיר הזה רמז מה לדבר אחר /
 כי אולי כינים דבריהם / אך אחרי ששלמה המלך בחר בשירי העם /
 יענה בו אורחו / כי לא לבד לכוונה השניה התכוון / כי אם
 גם לכוונה הראשונה / והוא פשוטו / ע"ד שאמרו ו"ל אין
 מקרא יולא מידי פשוטו •

ויצאתי בזה חוץ מגדר המנקר / רק להעיר לבב אחי
 וריעי בני ישראל על יופי השירים ולהנעים מליצותיהם
 באזנם / לבלתי לכת אחר ההבל כאשר עשו עד כה / כי בעונינו!
 מהעת אשר נלה כבוד מִישראל ובפרטית בדור הזה / היינו
 בחולמים חלום / ואין איש אחד מגדולי העם ווקניו מתעורר
 להחזיק

לחזיק בדרך שפת לשון עבר / אשר ירדה מטה מטה (ולולי
 הותר לנו ה' נחלת שריר כמעט / איזה אנשים יקרים
 המקנאים קנאת ה' ותורתו / חסרנו כל) ונחשד הוא כי המה
 בעובדים / יערנו בלשונה שפתי עמים רבים / אשר אין להם
 חלק ונחלה עמה • ואם הקים ה' לפעמים מושע בקרבנו /
 אשר לא ידו להעמידה על מכונה / יחזימו חוגם לקולו /
 ותבעל נפשם בו / יאמרו על מעשי ידיו המהוללים מאוד בפי
 כל העמים / כי הכל המה ונער יכתבם / כאשר יעיד על זאת
 המבקר / ששמע מפי אים אחד אשר נודע בתוך עירו / שדבר
 כוזב וכזאב על השער היקר הזכונה שירי תפארת / מעשי
 ידי הרב המפורסם המליץ הגדול מוה' הירץ וויזל נר"ו • ומי
 האים משכיל ויודע ספר אשר לא יתפלא על הספר הנחמד
 הזה ? כי כמוהו לא היה מן היום אשר בלו ישראל מעל ארצם
 ונחתמו ספרי תנ"ך ! ובאמת כאשר ראו חכמי העמים את
 הספר הזה כן תמהו וינשאו את המחבר היקר הזה במאוד
 ויהללו שמו בשערים • אין זאת כי אם בעבור חסרון ידיעת
 החכמות אשר בתוכנו / ובעבור העללות אשר נעושה בקרבנו
 ירדנו ככה / להכות אותנו ואת רועינו בעיני כל העמים אשר
 סביבותינו • ותחת המה עולים יוש יוש מעלה מעלה בחכמות
 בשגבות / המשמשים אליהם ואנשים / אנתנו יורדים מטה מטה
 ואין שם על לנו לעמוד בפרץ / ועוד מעט / ועם ה'
 נדמה מבלי דעת !

גם מזה נורת השיר / נשגבים שירי שפת עבר משירי
 העמים / כי שירי לשון עבר אין שקולים ונמנים במספר
 התנועות ואינם בנויים על רגלים / כמו שירי העמים / רק
 בנויים על דבר נאה ומהודר מאוד / על דלתות מקבילות
 בעלי שלשה או ארבעה תיבות / כאשר האריך בזה אדונינו
 הרמב"מ ז"ל בס' נתיבות השלום בפ' בשלח • ולורת השיר
 הזאת קשה היא עד מאוד / ואין אנתנו יודע בדבר לזכיר
 כללים ידועים על משפט מעשי שירים האלה / כאשר המה
 נודעים בשירי העמים / וכן כתב אדונינו הרמב"מ ז"ל בעלמו
 (שם) וזה לשונו: וואל תדמה בנפך מלכת המוזיק המלויה
 בדינו

בידיו היום אל הזכמה המפותה אשר השקמנו בה השלימים
ההם / כי הנראה שאין ביניהם דמיון כלל / אבל קרה לחכמה
הזאת כאשר קרה לחכמת השירים וכו' " . מכלמה שהנאיתי
יראה הקורא כי בינים דברי באמרי שלריך עמל רב ועיון היטיב
לטעום נעימת שירי תנ"ך / ואם כן איכפה ויכל האיש המתחיל
לטעום מנעם השירים ערס הרגיל את עצמו במלאכה הזאת /
וערס הרגיל את עצמו לכל הפחות בשירי העמים אשר בקרבם
הוא יושב ? ולכן מה טוב ומה נעים אם ירגילו נערי בני ישראל
ללמוד בשפרים אשר חוברו מן חכמים ואנשי שם בכל דור
ודור / ואשר בהם מנצחים הענינים האלה באר היטיב / כמו
הספר אשר זכרתי למעלה מענין השירי ברשון עבר מהאדון
הערוד / או ספר מבוא התורה להחכם האדון אייכהארן /
ושאר ספרי חכמים הדומים להם / כי או נקל להם מאוד
להבין הדברים כראוי / וילמדו אותם בלי עמל ויגיעה .

ועוד אחת חשבתי למשפט להציג פה ולהעיר אוני בני
ישראל עליה / ואף אם היא יולדת מענין הזאת אשר
אנחנו עוסקים פה עתה / לא אוכל להתאפק ולהכחידה חתם
לשוני / כי האמת בכל מקום זאת והאמת אדבר עתה / והוא
אחרי הודעתי את כל העיון והעמל הדרך למלאכת השיר /
תשחקך עלי נפשי בזכרי המנהג הרע אשר יתנהגו בני ישראל
בימינו / לחבר תמיד שירים וחרוזים לאין מספר ואין אחד מהם
יודע דבר מכל מלאכת השיר / כי מיום ידע הנער לכתוב
א"ב ולהנין מקרא אחד בתנ"ך / יחשוב בלבבו לאמור אני סופר
מהיר ונעים ומירום / ולכן אין קץ לשירים וחרוזים הנמצאים
בהון עמנו / והמה ממלאים בטעיות ושגיגות לא תואר ולא
הדר להם / הן במליצה והן בסדור המליצה . כי רוב המחברים
אותם המה כנעלי השיר היזאפים בשיר — מה לכם אחי ורעי
ולמלאכת השיר ? הכולכם תהיו משוררים ? נחרו לכם דרך
אחר אשר יטע יותר ואשר יועיל לכם יותר מהדרך הזה /
מה לכם השכם קום ולאחר שבת / למען חבר חרוזים ושירים /
ולבלות הזמן על לא דבר / הלא טוב לכם להשים רעיוניכם
על דברי חכמות וידועות / המניחות את האדם לאושרו /
הומני

הומני ולאשר הנאמי , הניחו השירים למשוררים , אשר חלק
ה' להם חלק ונחלה במלכיה הוא , ואתם נזקקו להם
תעמדו ! *

ועתה אחים פני להתרגום הזה נפרט , ואף כי ידעתי ,
אם שכל ערכי ומעוטי ידיעתי , נגד המתרגם
הגדול הזה , לא אבזש ולא אכלס מלכות דעי בשני דברים
אשר מלאכי בתרגום הזה ווריס המה בעיני , ואולי משגה
הוא היוצא מתחת יד הסופר . הראשון (פרשה ב' פסוק ו')
הנה מעתה שלשמה , וקרגס הרמב"ן , (ועהט טאה ויין
בעטט) , התרגום הזה מתנגד לדרכי המליצה בלשון אשכנזית ,
כי מעולם לא יבוא כנוי הקנין אחר השם אשר אליו מיוחס
הדבר הוא , ולפי מעוט שכלי יותר טוב לתרגמו כזאת : ועהט
ויין בעטט , טאה'מ בעטט . והעטס כפילת הכנוי והשם
לדעתי הוא : נראשונה אמרס מעתה , מבלי הוכיר שמו ,
כי לפי שהיה אהבה שלמה תמיד ברעיוניה ולא ימוש מהובס ,
סמכה על השומע שיבין מעלמו שכוונתה על מעט שלמה , אך
מיד נחמה על זאת ואמרה בלבנה קולי לא יבין השומע את
כוונתי

* כינים דברי המבקר , ומי יתן ויחוקו אחינו בית ישראל דבריו על לוח
לבם למען היות להם למשמרת ולא ישיפו לעשות עוד , כי רע ומר לנו
בראיותינו יום יום שלמים אליו מבקשים מאנשים שונים , והמה מלאים בחרושים
ושירים , פקוטי ערן . ואנחנו ידענו האנשים ההם , כי ה' חנן אולם בחכמה
ובחכמה לשבט חכמות אחרות המועילות לנו יותר מחרושים האלה . אך ההרגל
בעשה עבד , כי הורגלו מעשוריהם בזאת ולכן עד זקנה ושיבה אל יעזבוה , בעבור
זאת בלנו עתה לפרסם זאת ברבים , ולבקש מאת כל איש אשר ימצאנו לנו לחוק
אנחנו מבקשים ללתי העמים אחרנו עוד בעירים , כי אם נדברים אחרים בייחוד
ותשמות והומים להם .

רברי המאמרים

כונתי / או הוסיפה לבאר דברים / ואמרה שלמה *)
 והשנית (פרשה ד' פסוק ג') כמוט השני שפסוקיך ומדברך
 נאום תרגם הוא ז"ל : ויזא ראון דייני ליפן / דיא
 טפראצא וידאטמן זיבליך * מלת שפראבלידמוטמן לדעתי
 קשה במאוד לשמע אזון *) וגם אינה נאותה לשיר הוה אשר
 חובר בימים הקדמונים * ולא אלאריך בזה כי כבר יאחתי מוגדר
 הבקורת הרבה מאוד *
 ד — ש *

*) חזיריו החזירים המגלה לאור / העירו נבר בעלה המזכר למעלה
 (מאטאלינען באטט) על התרגום הזה ואחריו / כי גם בעיניהם זה הוא
 מאוד / ולולא חוק שמו להם לבתי שמו דבר מה ממשלי יד המתרנס הגדול
 הזה / כבר תרגמוהו באופן אחר / יעיין הקורא שם בדפדפוס כי היטיבו לדבר שם
 בערכם משפטם וגם איש אחד בשמו ר' אברהם בראקל אשר גר בברוקלין *
 הוא אשר קם והדפיס השיר הזה בבית אשכנזית / וגדלוהו התרגום על
 הפסוק הזה / התחזק לבלתי בו יד ולשניה / וזה שנה אחת :

ועהט זיין / טאנה זיין בעטט

הלא יפה אמרו מה יחשוב האיש הזה כהוסיף שגה על שגה ? כי תחת אשר היה כחילם
 מלת זיין רק פעם אחת שגה / הוסיף עליו האיש הזה עוד פעם מלת זיין /
 וניעשה שגגות / האמור יאמר כמאמר חז"ל כל יתיר כנעול דמי ? אין זאת כי אם
 כמו שאמרו חז"ל אין אדם חושא אלא בכנס בו רוח שטות / וכיון שהטעם ועבר על
 לאו דלא תביי גבול / ככנסה בו רוח שטות / אשר פתחהו לאמור איש נכון אלה
 קום ופגע בתרגום הזה ! וכן אמר החכם / ערום ראה רעה וגסתר / ופתאים
 עברו וניעשו — ובאמת לא ידענו מה היה לאדונינו הרמב"ם ז"ל להפיל הכנוי
 הזה / ומה נגרע אם תרגם ופהט טאנה'ס בעטט / או ופהט דאס בעטט
 טאנה'ס / וגם המחקר הרבה לדרוש פה על לא דבר / כי אין ראיה מפילת הכנוי
 בזה"ק כלל / חפשי בכבר מדע דרך הלשון להפיל השם אחר הכנוי / כמו ותרגמוהו
 את הילד וינחית *
 דברי המאספים *

*) גם זאת לא שנו תרגמו מטיס שזכרנו למעלה / ואנחנו מוכן לתרגמו מדברך
 דייני רפין / כמו יזא מדברותיך / או דייני מאטאלינען / ויסקוה *
 דברי המאספים *

קורות העתים

דברי הימים לעיר קארטהאגא ר' יוסף ב"ר בר"ן יב

בקורת ספרים חדשים

מגשרה תעתיקים	ל - ע	כח
מגרת שיר השירים עם ת"א	ד - ש	כו
המשך הנ"ל	הנ"ל	ס

תולדות הזמן

ווערוארעס י"ו השרי	ל
ברלין	לכ
פראג י"ד חשוון	סכ

נאכריכט

דא דיא וויסטן פאן זונדן הערן פרעמווערמנטן רען
וואנט גמיסרט האבן / מיהרי עקטעאפלארי מאספ
ליבר פירטליעהריג מונד גהעפטט לו ערהאלטן / וויל מיהן
ויר מויך מויך דען מיהרן וואנט היקויכט גמאזן / מונד
ליפן נאנעהר טטאט לוייט מואטלעג יעהרליך רען פירי /
זא דאס יער פירטליעהריגמאט מיינן בומערן העפט פיר
זיך מויסאמכט / לוגלייכר לייט פרוואנדלן ויר דיא ביסהעריג
פרעמווערמנטליעהרן מין סובסקריבליעהרן / זא דאס טטאט
דער גענלייכן פארמאטלעהריג פאן לוייט טהאלר מין ל"ד /
פאן נון מין פירטליעהריג ביי"ס יעדסאמליגן עאפפאנג דעם
העפטעם מין האלבר טהאלר מין ל"ד בלמהלט ווירד וועלכע

ויר היראויט יפרק אינטרעסענטן לור נאכדריכט איטטהייטן
 וואלן, אונד ביטען וויר לוגלייך מאנרי העררן קאלעקטערס,
 ביא דער אויטטהייט דוים העפט, זא וויא ביא אללי
 מיכרינן, דיא טובטקריפטיהונט גביהרן גלייך אין טאשעלעך
 לו נעהאן מונד אונט אנהערט לו באהרן, וואלטן זיך מבר
 דאך אייניג ליבהאבר פירן, דיא מיהרי במון אוממאליך
 לערהאלטן וויסן, זא וואל מוויך דוים נאך אן מאט גאמלער
 מלייג געהן, דיא העהרי פאטפארטע מבר טרענט
 אין דוים פמלי ויא בילויג דער קייכר.

עבן זא האבן וויר מויל מנוכך פילר אינטרעסענטן בטלחמן,
 דיא הפטורות מכל השנה עם הריום אישכני ובאר
 שטאטט ווענטליך איין באגן בעטר העפטווייט, אונד לואהר
 אין פיל העפטן נאך דען פיל טהיין דער תורה, הערויס
 לונטכן, אונד לייגן וויר היראויט לוגלייך אן, דאס דאס ערשטי
 העפט, זא איינל באגן טטארק, נאנעהר דיא פרעטי
 פראמטן האט, אונד אונגהעפטט איינל גראטן, גהעפטט
 מבר לעמל גראטן פיק קאסטעט, עט עטהעלט מוים
 דען 12 הפטורות לכל הפרשיות מסדר בראשית, נאך
 8 לימים טובים בחודש תשרי, 2 לשבתות שכניהם,
 2 לשבת חנוכה, אונד 1 לתענית צבור, אלזא לנאמאן
 25 הפטורות, דיא פמאגדן העפטי ווערדן איינר נאך
 דעם אנדרן און קוללר לייט נאכפאלגן, יעדער איינלזוי מבר
 ביא ווייטס ניכט זא טטארק אן באגן למהל מלס דויר
 ערשטי ויין.

חברת שוחרי הטוב והתועיה.